

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi
Thomæ**

Suárez, Francisco

Moguntiaë, 1620 [erschienen] 1621

Cap. 17. Respondetur fundamentis contrariæ sententiæ positæ cap. 10.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84432)

Christus non meruit nobis, nisi auxilium Dei, quod nobis offertur ad recte, pieque viuendum: Auxilium autem illud ad sciendum, vel cognitionem mere speculatiuam naturalem, vel opera artis, non esse ad pie viuendum, & ideo non dari nobis per Christum. Quia Christus non est mortuus, vt philosophi, vel artifices, sed vt boni, & honesti essemus, vt in simili dixit Augustinus epistola 107. Et ideo illud auxilium non potest dici gratia Christi, & consequenter nec absolute gratia, quia gratia simpliciter solum vocatur à Patribus, quæ per Christum, & mortem eius nobis datur, vt significat August. epist. 95. ad Innocent.

38.
Responsum
confutatur.

Sed hoc responsum non enervat, sed confirmat potius omnia, quæ diximus. Primo, quia ex ipsa responsione constat, magis fugi difficultatem verbis, quam declarari. Nā quod aliqua sit gratia, vel non sit, non pendet ex hoc, quod detur per Christum: vel non detur: quia dare per Christum est respectus quidam ad causam extrinsecā, qui supponit ipsum donum, quod ob meritum Christi datur secundum se esse gratiam, aliunde ergo habet, quod sit gratia independenter ab hoc, quod detur, vel non detur per Christum. Præterea hi auctores in hac ipsa materia docent, neque Angelis, neque Adæ in statu innocentia fuisse datam gratiam per Christum, dicant ergo, sine gratia fuisse conuersos ad DEVM, prout oportet ad iustitiam, vel salutem. Præterea, vel opera bona moralia considerantur, vt ordinata ad salutem æternam, & aliquo modo vtilia & actu conferentia ad ipsam vel solum vt sunt conformia ratione conuenientiaque naturæ: Priori modo fatemur cadere sub meritum Christi, tamen eodem modo Philosophia, Rhetorica ordinata ad eundem finem sunt ex meritis Christi, & auxilium, quod datur ad illas sic addiscendas, propter Christum datur. At posteriori modo, quæ ratione non datur propter Christum auxilium ad speculationem, ita neque ad quamcumque moralem actionem, quæ ad vitam æternam iustificationem, & remissionem peccatorum nõ conducit. Nam (ex eisdem Augustini locis) mortuus est Christus, vt fideles, & sancti essemus, non vt bona naturalia, quæcumque illa sint per se spectata, & sine ordine ad supernaturalia obtineamus. Denique illud beneficium, quod non pertinet ad beneficium gratiæ per Christum, pertinet sine dubio ad ordinem naturæ, daturque ex vi providentiæ naturalis cum distributione accommodata, quam in suo ordine postulat, sine qua esse non potest, vt supra dicebam: vnde non est donum simpliciter distinctum à dono creationis, sed cum illo connexum modo supra explicato, & ideo non est proprie gratia, nec per Christum, nec sine Christo. Hoc autem totum commune est, illi auxilio, vel excitationi, quæ datur ad sciendum dari elemosynam, per se sumptum sine ordine ad salutem æternam: ergo non magis vnum est gratia, quam aliud, sed verumque pertinet ad gratiam creationis, & generalis gubernationis. Et quod vnum detur ad perficiendum intellectum in naturalibus, & aliud ad perficiendum voluntatem in vna tantum perfectione naturali minima, valde materialis differentia est, quæ profecto ad rationem gratiæ parum conducit.

39.
Obiitio.

Vna vero superest obiectio, quæ multas ex rationibus factis videtur enervare. Nam, si efficaces essent, probarent gratiam non solum non esse necessariam ad omnia & singula bona opera moralia, verum etiam nullum posse dari opus bonum naturalis ordinis ad quod sit necessaria gratia: imo neque ad operandum semper bene moraliter collectivè (vt aiunt) seu nunquam interponendo aliquod peccatum. Consequens est falsum, quia saltem ad elicendum amorem DEI super omnia, vnde est author

vel finis naturæ, & alia opera ardua, & ad seruandā omnia præcepta naturalia collectivè, est necessaria gratia, vt nunc suppono. Sequela probatur, quia si gratia est necessaria pro vno actu morali, in illa habent locum fere omnia argumenta à nobis facta, quia ex illo inferri potest gratiæ necessitatem ad alium actum, non esse ob supernaturalitatem actus, ac proinde ex necessitate gratiæ non posse inferri, dari actus supernaturales, atque ita tolli principale fundamentum, ex quo illos colligimus, & consequenter etiam eueri firmum fundamentum, vt asseramus, esse certum, dari habitus infusos, & ita consequenter possunt applicari multa ex dictis. Respondetur negando sequelam, quia rationibus superius factis non probauimus absolute opus morale non posse ex gratia, vel non posse interdum gratiam esse necessariam ad aliquod bonum opus morale, sed solum, quod propter solum necessitatem illius congruæ cognitionis, non possit dici ad illud esse necessariam gratiam. Vnde cum iam ostensum sit, propter huiusmodi cogitationem non requiri ad singula bona opera moralia aliam specialem motionem internam, absolute concluditur, nec gratiam esse necessariam ad singula opera. Nichilominus ad aliquod opus excellens, aut valde arduum, & ad collectionem præceptorum naturalium seruandam, vel opera moralia frequenter sine labe peccati exercenda, necessaria est gratia. Quæ iuxta doctrinam Conciliorum non in sola illa cogitatione naturali honesta, sed etiam in speciali illuminatione, inspiratione, & protectione DEI consistit. Et quod hoc genus gratiæ non est eadem ratio de his actionibus grauioribus, seu perseuerantia in illis, & de singulis quibuscumque, quia in illis effectibus est longe maior & specialis difficultas, quæ sine speciali DEI adiutorio superari non potest. Illa vero necessitas gratiæ ad aliqua opera moralia est quasi per accidens ob extrinsecam impedimenta naturæ corruptæ, datur autem alia necessitas per se ad alia opera bona, quæ oritur ex altitudine finis, cui debent esse proportionata, & ex hac necessitate optime concluditur, talia opera esse in se, & intrinsece supernaturalia. Qualis autem gratia sit necessaria ad aliqua bona opera moralia, & quomodo distinguatur à gratia necessaria ad singula opera supernaturalia, alterius considerationis est.

CAPVT XVII.

Respondetur fundamentis contrariæ sententiæ
positis cap. 10.

Primum, ac præcipuum fundamentum contrariæ sententiæ positum est in hoc, quod cogitatio congrua necessaria est ad honeste operandum, & illa non est debita natura, ac proinde est gratia. Ad quod multiplex responsio ex dictis accipi potest. Vna est, illam cogitationem, siue sit debita, siue non, contineri intra terminos providentiæ naturalis, & ideo esse beneficium naturale, non tamen veram gratiam. Nec fatis est dicere, illam providentiam naturalem oriri ex intentione dandi gloriam in prædestinationis, ideoque gratiam reputari. Non (inquam) hoc fatis facit, quia etiam ipsa met creatio datur prædestinatis ex illa intentione, vt supra dixi, & non propterea est gratia proprie dicta. Item non est necesse talem cogitationem oriri ex illa intentione, vt patet in reprobis. Quod si dicatur, in eis dari ex voluntate antecedente dandi gloriam: hoc etiam per se non est necessarium, vt constat de homine in puris naturalibus. De principio autem necessario ad operationem, iudicandum est ex his, quæ sunt per se, non ex intentione DEI extrinseca. Si ergo talis cogitatio de facto aliquam

aliquam utilitatem affert in ordine ad finem supernaturalem, dici quidem poterit esse ex providentia supernaturali, non tamen esse propriam gratiam nisi per extrinsecam denominationem. Sicut etiam salus, vel bona corporis, aut fortuna interdum datur vel auferuntur ex providentia supernaturali, non tamen propterea sunt propria gratia, de qua tractamus.

tionem finis, quæ naturaliter occurrit ante consilium, vel deliberationem voluntatis: hoc (inquam) non est consentaneum menti D. Thom. Quia hæc cogitatio pertinet ad motionem ex parte obiecti: D. Th. D. Thom. autem loquitur de motione ex parte potentie; ut patet ex dicta quæst. 9. art. 4. Item, quia illa cogitatio non semper reducitur in Deum ut in causam proximam, sed in obiecta externa. Dicitur Thomas autem sentire, Deum immediate dare hanc motionem. Alij ergo dicunt, illam motionem esse determinationem physicam, quam specialiter solus Deus facit circa intentionem finis. Sed hoc etiam falsum est: quia si talis prædeterminatio necessaria est, etiam ad actus circa media erit necessaria, vel si repugnat libertati, etiam repugnat dari ad intentionem finis, quia illa etiam actus liber est. Item specialiter repugnat circa intentionem pravi finis, cum tamen ratio Divi Thomæ etiam de illa procedat. Et ob easdem rationes non potest illa motio intelligi de aliquo peculiari instinctu actuali, & vitali, quem Deus specialiter imprimat circa intentionem finis: tum quia in intentione finis pravi hoc repugnat: tum etiam quia in actibus mere naturalibus, etiam bonis non est necessaria illa specialis motio, ut probatum est.

2. Alia responsio est, illam cogitationem esse debitam naturæ secundum se spectatæ, esto non sit debita huic determinato individuo, & ideo non sit gratiam veram, hæc enim nec individuo, nec speciei ullo modo debita est: & ideo posset conditi humana natura sine toto ordine gratiæ. Potestq; hoc exemplo supra infinuato declarari. Nam qui tenetur ex iustitia, vel officij debito pecuniam inter pauperes distribuere, non dicitur illam simpliciter donare, aut gratiam facere singulis pauperibus, licet voluntariè hos elegerit potius quam alios, ut eis talem elemosynam conferret. Intercedit ergo ibi quædam benevolentia in electione personarum: donum autem ipsum secundum se spectatum debitum est; & ideo propriè, & vere non est gratia. Eo vel maxime, quod supposita prima rerum institutione & communi causarum cursu, iam erit debita illa cogitatio tali individuo, quia ex solo generali cursu, & concursu secundarum causarum, cum generali influenza primæ causæ sequitur, nisi extraordinarie impediatur. Hoc autem factis est, ut talis actio dicatur debita secundum naturæ ordinem. Nam quod illa prima institutio ordinis, & causarum uniuersi potius quam alia voluntariè fuerit à Deo facta, pertinet ad donum creationis talis uniuersi, tali modo composito, potius quam alterius: non ergo spectat ad ordinem gratiæ sanctificantis, de qua agimus. Ergo effectus, qui sequuntur ex tali institutione rerum cum communi cursu causarum secundarum, tã liberarum, quam naturalium, & cum generali influenza Dei, ad beneficia naturalia pertinent, non ad ordinem gratiæ: talem autem esse illam cogitationem congruam, factis iam ostensum est.

3. Nec Diuus Thomas loco ibi citato 1. 2. quæst. 109. artic. 2. aliquid indicauit huic doctrinæ repugnans. Nam in corpore articuli tractat absolute de omnibus actibus voluntatis, & generaliter docet, ad omnem volitionem boni indigere auxilio Dei mouentis, per quod intelligit generalem concursum primæ causæ, ut supra ostensum est. Postea vero in solutione ad primum specialiter tribuit primæ volitioni circa finem, quod sit ab exteriori principio, scilicet Deo, & ita reducit omnès motus voluntatis ad monitionem Dei, non solum ratione concursus generalis, per quem immediate DEVS infuit in omnes actus voluntatis, de quo in corpore articuli loquutus fuerat: sed alia speciali ratione, scilicet, quia ad omnes actus circa media voluntas mouetur ab intentione finis, & ad intentionem finis mouetur ab ipso Deo: & ita saltem vltima resolutio motuum voluntatis fit in DEVM. Quamquam autem obsecrum, & controuersum sit, quoniam modo intentio finis fit à Deo, vltra generalem concursum: certum est tamen non loqui ibi Diuum Thomam de motione gratiæ, sed generaliter: nam, si discursus illius bonus est, etiam intentio finis pravi, quatenus non est ex priori actu voluntatis, est ab extrinseco agente DEO. Est ergo illa motio ordinis naturalis, si ad naturalem actum efficiendum iuxta exigentiam naturæ detur: vel erit motio supernaturalis si detur ad actus superioris ordinis. Vnde Caietanus ibi bene aduertit, illam doctrinam coincidere cum ea, quam idem D. Thomas eodem libro, quæst. 9. art. 4. de motione voluntatis in genere tradiderat.

4. Quod autem citati authores dicunt, illam DEI motionem esse cogitationem mouentem ad intentionem Suarez: de Deo trinuno;

2. Sicut fundam. mentum ali. resoluitur.

3. D. Thom. Monit. D. Thom. inter. gratia.

Caietan. D. Thom.

5. Dicendum ergo est, in actibus naturalibus illam motionem non esse aliud, præter inclinationem naturalem voluntatis ad bonum suæ naturæ consentaneum, in supernaturalibus autem actibus esse vel infusum habitum, vel aliquam diuinam inspirationem supernaturalem. Vnde, loquendo de actibus ordinis naturæ, dicit idem D. Thomas dicta quæst. 9. art. 4. Intentionem finis ita tribui auctori naturæ, sicut motus grauis tribuitur generati. Quæ proportio solum tenet in hoc, quod vterque motus est proxime ex inclinatione naturæ; data ab auctore eius: salua tamen diuersitate in modo efficiendi vitali, & libero. Hæc ergo attributio, vel reductio talis actus in auctorem naturæ, non est ratioe alicuius gratiæ, sed solius prouidentie naturalis. Cuius signum etiam est, quia est communis prauæ intentioni finis, non quatenus mala est, sed quatenus in aliquod bonum, qua tale est, tendit. Nam illud etiam prouenit ex generali impetu naturæ ad bonum, quamquam quia non ex necessitate prouenit, sed cum libertate, ideo ex defectu proximæ causæ potest male fieri.

6. Ad loca Augustini, quæ de sancta cogitatione afferuntur, ratione cuius tribuit Deo initium omnium bonorum operum, duo breuiter dicimus. Vnum est, loqui Augustinum de sancta cogitatione, quæ ad opera pietatis, ad vitam æternam conductentia, nos inducit. Aliud est, sub cogitatione sancta includere totam vocationem supernaturalem; id est, non solum mentis illuminationem, sed etiam voluntatis inspirationem, & internam excitationem. Vtrumque enim horum in superioribus probatum est, & ex dicendis amplius constabit. Vnde alia testimonia Patrum, & Conciliorum, quæ requirunt gratiam ad singulos actus bonos ab eisdem explicantur (ut vidimus) de actibus pietatis Christianæ, seu (quod idem est) de actibus bonis factis, sicut oportet ad salutem, seu ad iustificationem, vel promerendam, vel aliquo modo inchoandam. Et ita etiam intelligitur verbum Christi, Sine me nihil potestis facere; scilicet, ad æternam salutem vtile, de hac enim re ibi agebat, ut Augustinus notauit. Et hæc est phrasia Scripturæ, ut nihil esse dicatur, quod ad æternam vitam non confert, iuxta illud 1. Cor. 13. Si distribuero, &c. charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest.

7. Ad dei etiam potest probabile esse, Pelagianos negasse etiam necessitatem generalis, & actualis influxus Dei ad opera naturæ consentanea, & putasse necessi-

Handwritten notes in red ink on the right margin, including 'Ad loca Aug. Augustini. Respondent.' and '6. Ad loca Aug. Augustini. Respondent.'

necessitatem illius concursus repugnare libertati: & in hoc sensu traditum esse interdum à Concilijs, & Patribus bona opera naturalia non posse fieri sine auxilio DEI, vt loquitur etiam Diuus Thom. 1. 2. quæst. 109. artic. 1. & 2. id est, sine cooperatione Dei. Sed quamuis fortasse vnum, vel aliud testimonium Concilij Arausicani, aut Hieronymi, vel aliud simile possit hoc modo exponi, non tamen omnia illa: præcipue quæ de necessitate gratiæ adiuuantis & præuentis per inspirationem, & illuminationem diuinam loquuntur: illa enim clare supponunt, non esse in libero arbitrio sufficientes vires ad illos actus, de quibus loquuntur, non solum quia dependent in operando à prima causa, sed etiam, quia in ratione causa proximæ, est insufficientis: Et ideo, cum de necessitate gratiæ ad singulos actus loquuntur, sine dubio tractant de operibus pietatis, vt ostensum est.

D Thom.

8. Ad primam rationem.

Conc. Arau.

Rom. 10.

Augustin.

Secundo respondetur.

Ad primam rationem ex necessitate orationis desumptam dici potest primo, orationem veram, de qua Sancti, & Concilia loquuntur, esse vnum ex operibus pietatis, quod sine gratia Dei fieri non potest, vt expresse tradit Concilium Arausican. capit. 3. dicens, gratiam non dari ad humanam inuocationem, sed ipsam gratiam facere, vt inuocetur à nobis. Et ratio est, quia vera oratio debet fieri ex fide, vt passim in Euangelio Christus dixit, & sumitur ex illo Pauli ad Romanos 10. *Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt?* oratio autem ex fide est etiam ex gratia. Et hoc confirmat idem Paulus ad Romanos 8. dicens, *Spiritus adiuuat infirmitatem nostram.* Exponendo vero ad quid adiuuet adiungit, *Nam quid oremus, sicut oportet, nec scimus, sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus,* id est, postulare nos docet, & facit, iuxta Augustini expositionem de qua in 2. lib. de Trinit. cap. 6. Et eodem sensu subdit, quod, *Spiritus secundum Deum postulat pro Sanctis,* id est, eos facit orare, oratione secundum Deum, id est, sicut oportet, vt Deo accepta sit. De hac ergo oratione loquitur Augustinus, quando ab illa sumit argumentum ad necessitatem gratiæ. At hæc oratio neciri puris naturalibus fieri ab homine potest, nec ab infideli fieri potest, cum in fide fundetur: ergo vel homo in pura natura, & nunc homo infidelis non potest facere bonum opus morale, quod absurdissimum est, vel illa oratio necessaria non est ad singula bona opera moralia, nec ratio Augustini ad rem presentem accommodari potest.

Secundo dicimus, esto, non sit gratia necessaria etiam fideli homini ad singula bona opera moralia virtutum acquiritarum, nihilominus orandum esse Deum, vt ad singula bene præstanda det auxilium peculiare, vel vt tale opus non mere naturaliter, sed aliquo modo meritorie fiat. Vel certe, quia licet auxilium gratiæ per se non sit necessarium ad singula ex his operibus, saltem est necessarium ad non peccandum, etiam contra legem naturæ, & contingens est in singulis actibus peccare, & incertum homini est, vbi possit ei accidere peccatum contra rationem naturalem, & ideo in singulis orare debet, ne illud eueniat. Vnde, si absq; fide posset homo habere cognitionem aliquam, & spem imperfectam auxilij diuini, sicut nunc habet Iudæus, deberet etiam, vt posset, orare propter eandem causam, quamquam re vera talis oratio, de se valorem non habeat.

20. Declaratur exemplo de homine infirmo, quo D. Thomas in hac materia vtitur. Quamuis enim sine auxilio alterius possit paruam viam agere, aut singulos passus reddere: tamen, quia non potest solus totum motum efficere, & in singulis passibus cadere potest, ideo ad omnes continuatum auxilium postulat: ita ergo præstare se debet homo circa singula opera bona, propter periculum, quod est in singulis. Maxime, quia in præscientia Dei conditionata potest esse necessarium tale auxilium ad hoc, vel il-

lud opus cum effectu præstandum, etiam si absolute non sit necessarium. Quia nimirum Deus præuidet, quod sine tali auxilio non fiet opus, etiam si absolute possit fieri. Atq; ita quamuis generatim loquendo, prudens petitio auxilij non sit semper propter absolutam impotentiam, & necessitatem simpliciter, sed possit esse propter maiorem suauitatem, & facilitatem, vt in rebus humanis est euident, tamen respectu Dei semper hæc commoditas reducit ad aliquam necessitatem, quia in eius præscientia potest esse necessarium ad esse operis, quod simpliciter non est necessarium ad posse.

In secunda ratione postulat, an possit homo vincere aliquam tentationem contra legem naturæ, vel ad singulas vincendas sit necessaria gratia. Non enim desunt homines doctissimi, qui licet fateantur non esse necessariam gratiam ad singula opera honesta, putant esse necessariam ad vincendas singulas tentationes, saltem quatenus per dæmonis industriam, & efficaciam augeri, & vrgeri possunt. Quæ gratia, vel positiua est ad vincendam grauissimam tentationem, quam permittit DEVS, vel saltem negatiua, quia non permittit, vt dæmon tentet, quantum potest, gratia est. Alij vero in alio extremo contendunt, hominem posse viribus liberi arbitrij resistere cuiuslibet tentationi sigillatim, quantumuis grauis videatur, licet perseverare diu in hac victoria non possit, sine auxilio gratiæ. Alij respondent, leuiore, ac ordinarias tentationes sigillatim sumptas posse vinci ab homine per vires liberi arbitrij, non consentiendo. Quod quidem est satis ad operandum aliquod opus bonum morale. Nam (vt dixi) hic non agimus de quolibet opere, etiam distributiue, & includendo etiam difficilima, sed indefinite, de aliquo bono opere: illud autem etiam sine vlla tentatione occurrere potest.

11. An ad vincendam aliquam tentationem contra legem naturæ, vel ad singula sit necessaria gratia. Primum placitum. Alia opinio.

Tertia opinio.

Quod si institer, nullum esse opus, quod remota gratia, non possit esse difficile, imo & impossibile, si Deus permittat, hominem tentari à dæmone, quantum potest. Respondeo in primis, fortasse non ita esse, quia multa obiecto, & circumstantijs, vt perseverante vsu rationis non valeat dæmon tantam difficultatem apponere. Nam, si adeo perturbet, vel distrahat mentem hominis, vt non possit attendere, iam non erit actus, vel omisso culpabilis: si autem possit homo satis attendere, sepe res ipsa non patietur tantam difficultatem. Deinde dicitur, esto concedamus esse aliquam gratiam, quod Deus non permittat hominem grauius tentari in singulis operibus bonis, quam de facto tentetur, non esse id contra veritatem, quam defendimus. Quia illa gratia est extrinseca, & non est per se causa, sed solum tanquam remouens impedimentum: hic autem tractamus de interna gratia illuminationis, & inspirationis, diuini que adiuutorij, quæ gratia est per se, & propria causa illorum actuum, propter quos datur. Ad tertiam rationem dicemus in cap. seq.

CAPVT XVIII.

Satisfit principali obiectioni in cap. 9. proposita.

Circa obiectionem principalem, in cap. 9. propositam cuius occasione hæc omnia diximus, multi Theologi non sentent inconueniens concedere, in aliquibus, & multis hominibus adultis præcedere aliquod vel aliqua bona opera moralia ante omnem internum auxilium præueniens, quod sit vera, & supernaturalis gratia. Nam cum tale opus sit possibile ex sola ratione, & libero arbitrio non habet per se connexionem cum præuenienti auxilio gratiæ.